

Korte recensies en aankondigingen

Charlotte Waterlow, Tribe, State and Community. Methuen General Studies Paperbacks, London, 1967. 214 blz.

Algemene inleiding en compendium inzake rechts- en regeringstelsels in de wereld, waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan de ethnische fundering van staatsverbanden. Het boek wordt uitdrukkelijk gepresenteerd als een mengsel van 'science' en 'vision'.

Na een inleiding over gewoonte en recht en over de rechten van de mens en het constitutioneel bestel worden achtereenvolgens behandeld: liberal democracy (de Westerse wereld); ideocracy (de communistische landen); het bestuur in ontwikkelingslanden; pigmentocracy (Zuid-Afrika en andere gebieden); interregionale en internationale bestuursvormen. Een hoofdstuk over recht en rechten sluit het boek af. In bijlagen is o.m. de verklaring inzake de rechten van de mens opgenomen, alsmede een bescheiden bibliografie.

Emigrant workers returning to their homecountry. O.E.C.D. International seminars- 1966- 4. Final report, Paris, 1967. 101 blz.

Deze publikatie vormt deel van een serie over manpower en bedrijfsbeleid. Ze behandelt achtereenvolgens: vraag en aanbod in emigratie- en immigratielanden, kwantitatieve en kwalitatieve gegevens aangaande repatriërende werknemers, en genomen maatregelen in beide soorten gebieden.

Tot de deelnemers aan het seminar, dat in 1966 in Athene plaats vond, behoorden, naast over-

heidspersonen in de aangesloten landen, o.m. vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties alsmede van instanties op het gebied van migratie.

In het rapport domineert het inzicht in de interdependentie van omstandigheden en maatregelen in het land van herkomst en die in het land van vestiging.

Latijns Amerika in de 20e eeuw. Commissie Postacademiale vorming.

Uitg. Van Goor Zonen, Den Haag, z.j. 64 blz.

Deze brochure bevat: een drietal lezingen, resp. van Dr. H. Riemens over politieke, van Prof. Dr. L. H. Janssen s.j. over economische en van Prof. Dr. H. Hoetink over sociaal-culturele ontwikkelingen in Latijns Amerika; de tekst van de discussiebijdragen over de hier genoemde voordrachten; en een zeer beknopte bibliografie.

T. R. Fyvel, Intellectuals today. Problems in a changing society.

Chatto & Windus, London, 1968, 240 blz.

Zeer intelligente journalistiek van hoog niveau. Het boek bestaat uit drie gedeelten. In het eerste worden de algemene sociale en culturele problemen van de Engelse intellectuelen sinds de jaren dertig, hun sociale zelfbepaling en zienswijzen behandeld. In het tweede is een aantal interviews verwerkt onder de gezamenlijke titel „Conversation pieces”. Het derde deel, „recurring themes” getiteld, voert de betrokkenen a.h.w. sprekend in en gaat met hen in op vraagstukken van algemene strekking, zo-

als nationale verschillen, hulp en ontwapening, Europa als doelstelling, Engeland tussen de mogendheden, het generatieprobleem, de kunstenaar en zijn tijd.

Als intellectueel wordt beurtelings aangeduid: „a person who is fascinated by general ideas and wants them to be as interesting and influential as possible”, en „the strata of the higher academics, the scientists and teachers, the researchers and top administrators, the writers, broadcasters and other communicators”... (p.16).

Het boek houdt het meer op „ideas” dan op enigerlei vorm van discipline, verificatie, toetsing of generalisatie. Hetgeen niettemin legitiem mag worden genoemd, al zal niet iedere wetenschapsbeoefenaar het boek als voor hem relevant beschouwen. Karl Mannheim wordt nergens genoemd.

H. M. JOLLES

F. B. Gillie - Basic thinking in regional planning.

Publications of the Institute of Social Studies, Series Maior - Volume XIV, Mouton & Co. - The Hague-Paris 1967 95 pg.

De publikatie is blijkens het voorwoord van de schrijver bedoeld als een eerste inleiding ten behoeve van de „regional planning in a developing country” en niet in de eerste plaats gericht op een theoretische verdieping. Men zal in dit geschrift dan ook menige waardevolle aanwijzing aantreffen ter oplossing van moeilijkheden welke de „regional planning” in de praktijk ontmoet.

Als inleiding op propaedeutisch of pre-candidaatsniveau is deze inleiding ongetwijfeld van waarde.

In het bijzonder is het van belang, dat de schrijver de betekenis uiteenzet van alternatieve keuzemogelijkheden en wijst op de wenselijkheid tot het evalueren van alternatieven.

Hij poogt de verschillende maatschappelijke facetten in onderling verband te doen zien. Ook hier echter blijft zijn betoog oppervlakkig, met een sterke nadruk op de economische problemen. De ruimtelijke structuur, evenals de sociale implicaties der regionale planning worden weinig systematisch behandeld.

Terecht waarschuwt de schrijver voor de illusie, dat een regionaal plan iets is, dat eens en vooral de problemen oplost in een gegeven periode; hij beklemtoont, dat het plan bestaat uit een continue reek van acties met ieder een eigen verloop in de tijd.

Gelet op de praktische doelstelling van de

schrijver behoeft het niet te verwonderen, dat hij in het laatste hoofdstuk de presentatie van het plan-rapport aan de orde stelt. Ook hier wijst hij op de noodzaak met de houding en reakties der in het plan betrokken burgers ten volle rekening te houden. W. STEIGENGA

E. Roebroeck. Het land van Montfort. Een agrarische samenleving in een grensgebied. 1647-1820. Maaslandse Monografieën 6. Van Gorcum, Assen 1967, 408 blz.

Deze studie geeft een beschrijving van acht dorpen tussen Maas en Roer, tezamen het Land van Montfort vormend, in de periode die loopt van de Vrede van Munster tot 1820, toen de goederen van deze voormalige heerlijkheid in het openbaar zijn verkocht. Het onderzoek is uitvoerig en goed verricht en de auteur heeft er goed aan gedaan naast de thema's „het land”, „de bevolking”, „woeste gronden” en „akkerbouw en veeteelt” ook het politiek-staatkundige en juridische kader in aparte hoofdstukken te behandelen. Vooral de staatkundige ontwikkeling is in dit Limburgse gebied van meer dan normale betekenis geweest voor het karakter en de ontwikkeling van de samenleving. De auteur weet de lezer daarvan te overtuigen. Minder gelukkig is de behandeling van het institutioneel-juridische kader. Zoals zo dikwijls bij dit soort thematiek is het niet op bevredigende wijze gelukt het relevante van het onbeduidende te scheiden. Het is kennelijk meer de inhoud van het bronnenmateriaal dan de visie van de schrijver, die de tekst van het hoofdstuk bepaald heeft.

Het belangrijkste resultaat van het onderzoek acht ik dat nu ook voor een zandgebied in het Zuiden van het land aangetoond is dat er een vaste relatie bestond tussen het akkerbouw-areaal en dat van de woeste gronden. Op deze wijze is nog eens bevestigd wat wij uit de studies van Slicher van Bath reeds over het oosten van het land wisten. Dit patroon, waarbij bevolkingsgroei op een bepaald moment tot agrarische overbevolking en pauperisatie moest leiden, blijkt nu wel voor het gehele zandgebied geldig te kunnen zijn geweest.

A. M. VAN DER WOUDE

Peter Heintz, Einführung in die Soziologische Theorie. 2e druk. Ferd. Enke Verlag. Stuttgart. 1968. VII + 299 blz.

Van dit boek is de eerste druk in ons tijd-

schrift besproken in jaargang 38, 1963, p. 325. De tweede druk is vermeerderd met een hoofdstuk over structurele en anomische spanningen, waarbij wel Merton wordt genoemd, doch niet Dürkheim. Aan het grondpatroon, gekenschetst door de begrippen macht en prestige, is niets veranderd. Het schema, zegt de auteur, vindt thans ook een nadere uitwerking in een serie onderzoekingen, waarvan de resultaten mede worden gepubliceerd in het bulletin van het Sociologisch Instituut van de Universiteit van Zürich.

Ch. J. de Wolff, Het criteriumprobleem, Æ. E. Kluwer, Deventer 1967. 30 blz.

Het onderwerp dat dr. de Wolff, in zijn openbare les als lector in de bedrijfspsychologie te Leiden, aan de orde stelt, betreft een hardnekkige moeilijkheid uit de praktijk van de psychologische personeelselectie. Het is reeds lang bekend, dat de overeenstemming tussen voorspelling en praktijk minder goed is dan men zou wensen. Verbetering van de onderzoeksmethodiek blijkt niet de definitieve oplossing van de moeilijkheid te brengen. Geleidelijk is men zich gaan realiseren, dat de praktijkbeoordeling zelf een aanzienlijke foutenbron is: de functie blijkt vaak onduidelijk gedefinieerd, de criteria die de beoordelaar hanteert zijn onscherp, de beoordeling zelf is als regel behept met een aanzienlijke mate van onbetrouwbaarheid in de psychometrische zin.

De Wolff geeft in zijn betoog een aantal suggesties om tot een betere beoordelingsprocedure te komen: streven naar een betere definitie van het criteriumgedrag, een methodisch goed uitgewerkte procedure om te komen tot goede systeem- en functie-eisen, om daaruit de te voorspellen grootheden te operationaliseren. Het zijn aanwijzingen uit de bedrijfspraktijk, die de moeite waard zijn, al geven zij — wat ook de Wolff niet verwacht — niet de definitieve oplossing. S. WIEGERSMA

Sociaal-Wetenschappelijk Instituut van de Vrije Universiteit, afd. Politologie, De Nederlandse kiezers in 1967. Enkele eerste resultaten van een landelijke enquête. Agon Elsevier, Amsterdam/Brussel, 1967. 77 blz.

In deze gedrukte editie van een eerste interim-rapport over een landelijk onderzoek naar politieke doeleinden van Nederlandse kiezers wor-

den enkele kwantitatieve uitkomsten kort besproken. De enquête vond plaats in de drie weken volgend op de kamerverkiezingen van februari 1967. Naast beschouwingen over het partijstelsel, over politieke figuren, confessionele partijen, en over de stemming jegens de overheid vindt men vooral nadere gegevens over verschillen tussen in hun stemgedrag konstante en wisselende kiezers. Deze verschillen worden zowel gerelateerd aan opvattingen over actuele politieke kwesties als aan andere sociale variabelen van deze kiezers (leeftijd, inkomen, e.a.). Aan het rapport is een uitvoerige verantwoording van het onderzoek toegevoegd. De vragenlijst vindt men terug in een overzicht over de antwoorden per vraag. Als tussentijdse verkenning van harte aanbevolen.

Dr. H. Ph. Milikowski, Lof der onaangepastheid. Een studie in sociale aanpassing, niet-aanpassing, onmaatschappelijkheid, 2e druk. J. A. Boom en Zoon, Meppel, 1967. 264 blz. Herdruk van Milikowski's dissertatie uitgebreid met een nieuw inleidend en een nieuw slot-hoofdstuk.

Laurence C. Hunter & Graham L. Reid, Urban worker mobility. O.E.C.D., Paris, '68. 215 blz. Vijfde publikatie in een reeks over mobiliteit van werknemers. Dit deel handelt over werknemers in stedelijke gebieden, die van werkgever veranderen en daarbij over kortere of langere afstand migreren. Het is vooral gericht op het te ontwikkelen of te corrigeren beleid van bedrijfsleiding en overheid, waarbij o.m. wordt gewezen op de uitermate geringe omvang van de beschikbare informatie waarop het beleid tot nu toe veelal is gevoerd. Betere documentatie over arbeidsmarkt en een specifieke deskundigheid ten aanzien van de behandeling van deze problemen worden bepleit.

Edmund Leach, A runaway world. The 1967 Reith Lectures. Oxford University Press, London 1968. Paper. 98 blz.

Geruchtmakende lezingenserie, van een bekend antropoloog, over de noodzaak van veranderingen op sociaal en ethisch gebied ten gevolge van de bevolkingsexplosie en de versnelde technologische veranderingen. Bestaande schema's en ordeningen in onze samenleving, zegt Leach, functioneren niet meer, doch likwi-

datie veroorzaakt een diepgaande angst, evenals de neiging om ze te behouden op vrees berust. Deze paradox doortrekt de voornaamste levensgebieden, zoals de moraal, de opvoeding, de betrekking tussen de generaties. E. M. Forster's motto boven Howards End, „only connect . . .” is de titel van de laatste lezing, waarin Leach terecht komt bij een pleidooi voor verhevigde creativiteit. „Men could act like gods . . . Gods are no more likely to achieve their private ambitions than are mere men who suffer the slings and arrows of outrageous fortune, but gods have much more fun” (p. 92).

Drs. E. ter Haar, Dagrecreatie langs het Veluwemeer. Verslag van een onderzoek. Flevo Berichten, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Zwolle, 1968. 115 blz. + bijl. stencil.

In beperkte kring verspreid verslag van een op 15 augustus 1965 gehouden steekproefonderzoek naar aantal en sociale kenmerken van recreanten aan de polderzijde (Oostelijk Flevo-land) van het Veluwemeer. 384 groepen van gemiddeld 5,8 personen werden ondervraagd. Tot de bestudeerde gegevens behoorden sociaal verband, leeftijd, sociaal-economische status, herkomst naar plaats en afstand, vervoer, bezoektijd, frekwentie, terreinkeuze, alsmede een aantal opinies over outillage e.d. De groeps-grootheid bleek enigszins samen te hangen

met de drukte van het gekozen terrein. De regionale functie van het Veluwestrand kwam duidelijk aan het licht. Van de antwoorden op de opinie-vragen was een duidelijke nadruk op betere voorzieningen en meer toezicht opvallend.

De vragenlijst, alsmede een aantal kaarten en tabellen zijn als bijlage aan het rapport toegevoegd.

G. Kuypers, Het politieke spel in Nederland, diagnoses, remedies en een suggestie, Boom & Zoon, Meppel, 1967. 206 blz.

Onder de recente publikaties over de vernieuwing van het Nederlandse politieke systeem, neemt het boekje van Kuypers een opmerkelijke plaats in.

Na een heldere beschrijving van de ziekte waaraan het systeem lijdende is, een ziekte die Kuypers zoekt in de onjuiste manier om kabinetten te formeren en als gevolg daarvan in een verkeerd functioneren van het parlement, bespreekt de auteur een aantal oplossingen die de laatste tijd zijn aangeboden. Daarna geeft hij een uiteenzetting van wat hem het beste dunkt. Hij doet dit in de vorm van 5 spelregels waaraan kabinet en Tweede Kamer zich zouden moeten houden, wil een democratische bestuursvorm beter voldoen dan thans het geval is.

P. VALKENBURGH